

PTUJSKI LIS

Politično gospodarski tednik.

Štev. 32

Ptuj, 14. avgusta 1921

III. letnik

Pokrajinski namestnik v Ptuj.

V soboto, 6. avgusta predpoldnem je prišel po svojem potovanju po Sloveniji gosp. kraljevski namestnik Ivan Hribar v naše mesto Ptuj. Slovesno so ga vsprejeli že pri dohodu v naše glavarstvo pri Sv. Janžu, dalje na Hajdini in Bregu. Njegov prihod so oznanjali kmetijski fantje na kolesih, okrašenih s cvetjem in zastavicami. Glavni vsprejem pa je bil v Ptuj. Pred mestno hišo je bilo zbrano nebrojno občinstvo, zastopniki državnih, avtonomnih in vojaških oblasti, uradništvo in vojaštvo, šolska mladina, okoliški župani, duhovščina, ptujski Sokol z naraščajem itd. Pokrajinskega namestnika so pozdravili gerent ptujskega mesta dr. Senčar, prošt Jurkovič v imenu duhovščine in župan Škerlec od Sv. Tomaža v imenu županov. G. namestnik je v odgovoru povdarjal, naj se mesto zaveda, da je v svojem bistvu slovensko, ki je bilo doslej narodno tlačeno, odslej pa se more svobodno razvijati in mu bo vlada pomagala po svojih močeh. Povdarjal je g. namestnik edinstvenost naše države, ki še ni docela urejena, pa ima prav inteligence priliko in dolžnost, da pomaga pri urejanju s poučevanjem in ne z razdiralnim delom.

Na okrajnem glavarstvu je potem g. pokrajinski namestnik sprejel mnogobrojne deputacije, ki so prišle, da pozdravijo g. namestnika in se mu poklonijo. G. namestnik se je z vsako deputacijo, z vsakim njenim članom ljubeznivo razgovarjal, izpraševal po njih željah ter se kazal dobro poučenega o naših razmerah. Bodril je vzprejete, naj ne omagajo v svojem delu.

Stari Poetovio.

Predaval dr. Vladimir Travner.

Prvotno ilirsko-keltska naselbina, kjer stoji današnji Ptuj, se je nahajala poglavitno na levem bregu, kjer so tvorili grajski, panoramski in drugi griči naravno trdnjavo. Brezdvomno je bilo mesto obdano z močnim zidovjem in nasipi, predvsem grad, kjer se je nahajala že tedaj močno utrjena stavba. Zakaj Rimljani so se mogli polastiti našega mesta še le po srditem odporu svobodoljubnih prebivalcev. Pa tudi kot važno križišče cest in kot trgovsko mesto je igral današnji Ptuj vsaj od l. 400 pr. Kr. naprej važno vlogo; to nam dokazujejo številni domači pa tudi tuji novci, ki so se tukaj našli, kakor n. pr. iz časa macedonskega kralja Filipa I. (339 do 346 pr. Kr.) iz Sirakuse, Teanuma in Napolja (220—167 pr. Kr.) Iz te dobe sta se do današnjega dne ohranila dve imeni: Ptuj in Drava. Imena sta brez dvoma ilirsko-keltskega izvora. Prvotno ime mesta je bilo brez dvoma isto, kakor v rimskem in poznejšem času: Poetovio, (grško: po Ptolomeju (Poitobio). Srednjeveške številne označbe kakor Betobia, Pictoviensis civitas, Betto, Pettov, Petta itd. kakor tudi sedanja označba Pettau in slovenski Ptuj, (Tuj, Ptuj) so seveda le pravo-

Popoldne je bil skupni obed, h kateremu je g. minister povabil nad 100 oseb, med njimi tudi mnogo občinskih predstojnikov. Med obedom je pokrajinski namestnik nagovoril navzoče. Omenil je težke borbe ruskega naroda za preporod, njegove velike zasluge za naše osvobojenje in proslavil nato neizmernezasluge srbske, anaroda in njegove junaške dinastije za oprostitev izpod tujčevega jarma. V čustvih hvaležnosti, ki morajo nas vse navdajati do junaške naše dinastije, je napil najvišjima predstavnikoma naše države in edinstvene misli, kralju Petru I. in prestolonasledniku regentu Aleksandru. Gerent mestne občine g. dr. Senčar je napil kr. namestniku, omenjajoč njegovo zaslužno delovanje za naš narod.

Minister dr. Kukovec, ki je med obedom prišel med navzoče, je v napitnici izrazil svoje zadovoljstvo nad razveseljivim zaupanjem, ki ga kaže ljudstvo pokrajinskemu namestniku. Komandant ptujske garnizije, major Djelošević pa je v imenu vojaštva izjavil, da bo duh srbske vojske, ki je imela toliko zaslug za naše ujedinjenje, deloval tudi vnaprej v okrepitvi in povzdigi bratstva vseh treh plemen naših. Ob odhodu od obeda se je g. pokrajinski namestnik od vsakega posameznega poslovil ter z marsikom izpregovoril še kaj besedi. Zlasti je z zanimanjem poslušal pri našem narodnem mučniku Petru Žirovniku, kako so ga pred sedmimi leti gonili po križevem potu skoz Breg in Ptuj zastopniki avstrijske strahovlade.

Vsi navzoči so se lahko prepričali, v kakem demokratskem duhu nastopa naš pokr. namestnik, kako je z vsakim enako prijazen, najsibo gospad ali kmet. Prepričali pa smo se lahko tudi, da je njegova trdna volja, zastaviti vse svoje moči v prosep naše države

pisne potvorbe ozir. jezikovne prilagoditve starega imena. Da se je krajevno ime ohranilo do današnjih dni, je jasen dokaz, da je obstajala naselbina v bistvu nepretrgoma že iz najstarejših časov (v nasprotju z Ljubljano—Emona i. dr.) Ime Drava, latinsko Dravus, v srednjem veku Tra, Traha in dr. je staro-davno rečno ime, ki je tudi drugod razširjeno, kakor n. pr. na Francoskem Drau in Drac. Bržkone izhaja ime iz ilirsko-keltske besede traik, kar znači teči, tako da bi pomenila torej Drava tekočo ali deročo vodo. Zanimivo je, da se glasita ilirko-keltski „traik“ ali slovenski „deri“, „dreti“ skoraj podobno.

B) Rimska doba in čas preseljevanja narodov do prihoda Slovencev 32 pr. Kr. do 568 po Kr.

1. Zgodovinski in splošni pregled.

Prvi stiki Rimljanov z našimi pokrajinami, o katerih nam poroča rimski zgodovinar Livius, segajo v leto 188 pr. Kr., ko so opustošili transalpinski Galci Beneško ravnino, nakar so poslali Rimljani poslanca onstran Alp, ki so sprejeli odgovor, da se je to zgodilo brez vrednosti in volje naroda. V tem času so sezidali Rimljani tik ob tedanji meji svoje države kolonijo Aquilejo, poznejši Oglej, odkoder se je rimski vpliv vedno bolj širil v naše kraje. L. 183 pr. Kr. so sklenili Rimljani že z našimi pokrajinami pogodbo, da bi tako

in nastopiti proti vsakemu, ki bi hujskal proti državi.

To pot so tudi nekteri ptujski Nemci, če tudi bolj na malo pri oknih, javno pokazali, da žive v Jugoslaviji. Bili so to večinoma res Nemci, medtem ko marsikak posilinemec še ni mogel premagati svojega renegatskega sovraštva proti Slovenstvu in proti Jugoslaviji. Lahka jim je pač bila pot s slovenskih pašnikov v tevtoburske gozdove, a vrnitev je težka, ker izdajstvo peče.

Dopisi.

Ptuj. Preteklo soboto in nedeljo se je mudil v našem mestu naš ožji rojak, vseučiliški profesor dr. Matija Murko. Prišel je k svojim znancem v domači kraj, prišel je tudi v rojstni kraj Drsteljo, kjer je pustil dva svoja dečka, da spoznata kmečko življenje in se ga kakor ne oče, niti ona ne sramujeta.

Zahvala. Gospa Josipina Stadler je darovala za mestne uboge 200 K v zmislu želje pokojnega moža. V imenu ubogih se ji izreka najlepša zahvala.

Mestni kino. V nedeljo, 14. in ponedeljek 15. avgusta ob pol 9. uri prvorazredna filmska senzacija „Odete Viviana.“ Najliterarnejši film, kolosalno napeti slager v 6 dejanjih. Vrhunec dramske napetosti, kolosalno zanimivi dogodki v ameriških krajih in druge nebrojne senzacije nad senzacijami. Mladini nedopustno. Kinoravnateljstvo.

Vzprejem orožniških častnikov. Da se izpopolni žandamerijski oficirski kader, potrebno je do 50 oficirjev. Oglasijo se za to službo lahko rezervni častniki poročniki ali podporočniki, ki niso stari čez 35 let pa spo-

zavarovali svoje meje. Medsebojni odnosi so bili takrat — razen dogodka l. 171 pr. Kr., ko je konsul Gajus Cassius na svojem pohodu v Macedonijo opustošil naše pokrajine, prijateljski, takozv. hospitium publicum. Očividno Rimljani takrat še niso nameravali prilastriti si naših dežel. Vsled upadov Japodov na današnjem Notranjskem in v Primorju in Karnov na današnjem ostalem Kranjskem — odtod tudi ime Karniola — so zasedli Rimljani med l. 129—115 pr. Kr. te pokrajine. Kmalu nato so se jeli dvigati Dacijci na Sedmograškom in Markomani na Češkem; da odvrne pretečo nevarnost, je moral Rim vmes poseči. Že Caesar je nameraval zasesti naše pokrajine, njegova smrt pa je preprečila te načrte, ki jih je izvedel kmalu nato njegov posinovljenec in naslednik, prvi rimski cesar Octavianus Augustus, ki je pod svojim osebnim vodstvom (l. 35—34 pr. Kr.) podjarmil naše dežele do Donave. Medtem pa, ko so zasedli Rimljani kakor omenjeno sosedni Noricum brez resnega odpora, so si morali podvreči Panonijo še le v drugi panonski vojski, ki sta jo začela Agrippa in Vinicius in ki jo je končal poznejši cesar Tiberij po številnih bojih in uporih v l. 12—9 pr. Kr., Kljub temu, da je Tiberij poskušal vse, da bi obdržal Rim gospodstvo, ter je prodal v naših krajih skoraj vse orožja zmožno moštvo v sužnost, so se prebivalci v l. 6—9 po Kr.

sobni za trupno službo v miru in vojski. Vzprejeti kandidati se bodo izvežbali za svojo službo v posebnem enoletnem kurzu. Prošnje za vzprejem je vložiti do 25. avgusta t. l. Natančnejši pogoji se izvedo pri vseh orožniških četah.

Moralna zaupnica se išče. Nepotrjeni ljubljanski župan Anton Pesek išče moralne zaupnice. Med svet so prišli glasovi, da nekdanji pedagog ni živel čisto tako, kakor zahteva pedagogika, dasi je vsaj z delom bil v tesni zvezi. Moralno izpričevalo naj bi dalo nekdanjemu svojemu kolegu baš ptujsko učiteljstvo, češ da ga najbolje pozna.

I. Obrtna razstava v Mariboru. Ko so se vse stroke začele gibati in pripravljati, da svojo stoko privedejo do ugleda, da občinstvo spozna njih zmožnosti proizvajanja, se je tudi obrtništvo v Mariboru odločilo svojemu stanu priboriti ugled v javnosti in pokazati svojo zmožnost potem obrtne razstave. Za to razstavo se je priglasilo nad sto raznih obrtnikov in zato obeta ista obiskovalcem nuditi vpogled v krasne obrtne izdelke. Zato že danes cenj. občinstvo na našo razstavo opozarjamo in upamo na zelo številni obisk.

Državna vinarska, sadjarska in poljedelska šola v Mariboru je končala svoje 49. šolsko leto 1920/21 v soboto dne 30. julija 1921. Vsi drugoletniki, po številu 27, so jo končali povprečno s prav dobrim, v znatnem številu pa z odličnim uspehom. Večina absolventov se je povrnila na svoje domove, na kmetije starišev, kar je najbolj razveseljivo. Nekaj jih gre v tujo službo, v kmetijsko, vrtnarsko, kletarsko prakso itd. Službe po grajščinah so vedno bolj redke in vedno bolj slabe, vsled izvedbe agrarne reforme. V bodoče se naj sploh ne računa več z njimi. Tudi ni glavni namen kmetijske šole, odgajati mlade gospodarje za taka veleposestva, ampak za domače kmetije. Par absolventov se skuša gospodarski osamosvojiti na ta način, da vzamejo primerna zemljišča v zakup za napravo matičnjakov, trsnic, drevesnic i. dr. pri čemer naj bi se po možnosti podpirali, ker so nam taki nasadi nujno potrebni. Zopet drugi imajo najprej zadostiti vojaški dolžnosti. Razen 27 gojencev drugega letnika in 17 gojencev prvega letnika je bilo v zavodu 5 praktikantov, ki bodo sprejeti kot redni gojenci za šolsko leto 1921/22, koje prične 16. septembra t. l. Priglasilo se je že lepo število kmečkih mladeničev za sprejem, tudi iz drugih pokrajin naše države, le z bližnje severne granice doslej prav nobeden, dočim pošiljajo znani protestantski kmetski naseljenci na našem obmejnem ozemlju svoje sinove baje v avstrijski Silberberg pri Lipnici v svrhu kmetijsko-stro-

znova uprli. Šele potem, ko sta Tiberij in Germanicus tudi ta upor krvavo zadušila, so prišle naše pokrajine stalno v oblast Rimljanov, katerih država je mejila tedaj ob obe glavni reki osrednje Evrope, ob Ren in Donavo. Vse te dežele so priklopili Rimljani kot celoto Italiji, tako da je obsegala ta provinca vse ozemlje od izvira do izтока Donave z Retijo, Panonijo, Ilirijo in Mezijo. Provinca je bila podložna neposredno cesarju samemu in nerimske musenatu, medtem ko je imel vojaško vodstvo od l. 11 pr. Kr. legatus pro praetore. Leta 7. po Kr. se je ta ogromna provinca razdelila na več posameznih provinc, med njimi tudi Panonijo, ki je obsegala prvotno večji del sedanje Kranjske ter vzhodni del Podravja s Ptujem do Donave. Meje te province pa so se večkrat izpreminjale, tako posebno pod Vespasianom (69—79), ki je pridružil Panoniji mestni okraj Savaria (današnji Szombately), pod Trajanom (98—117), ki je razdelil Panonijo v zgornjo, kamor je spadal Ptuj in dolnjo Panonijo, pod Septimijem Severom (193—211), ki je izločil mestno okrožje Emono (Ljubljana), ter pod Dioklecijanom (234—305), ki je priklopil mestno okrožje Poetovio Noricu. Glavno mesto Panonije je bila prvotno Emona (Ljubljana), pozneje pa Savarija, kjer je imel sedež cesarski namestnik, imenovan procurator, in kjer se je zbiral vsako leto nekaj deželni zbor.

Nadaljevanje sledi.

kovne izobrazbe v nemškem duhu. Tako so izpodriva slovenski obmejni kmet z domače grude. Rok za vlaganje prošenj za sprejem učencev v mariborsko šolo je bil določen prvotno na dan 31. julija, a se je vsled večstranskih želja podaljšal do 20. avgusta t. l. Splošni pogoji za sprejem so objavljeni v „Kmetovalcu“ št. 13 z dne 15. julija 1921.

Sesterže. Odlični naš rojak dr. Štefan Sagadin, načelnik v ministrstvu za izenačenje zakonov v Beogradu, se mudi sedaj na počitnicah na svojem posestvu tukaj. Hoče se odpočiti v svojem zatišju v čistem gorskem zraku in okrepčati za daljnje naporno delo. A čeprav daleč od železnice in prometa, mu vendar mnogi njegovi prijatelji niti tu ne dajo miru, ne strašeč se dolge poti k njemu.

Janežovci pri Ptuj. Gospod urednik gotovo malo kaj slišite od naše občine in vendar se pri nas tudi kaj čudnega dogodi. Pri nas imamo nekega moža z imenom Fr. Arnuš, kateri je postal zadnji čas čisto nervozen in mislite si, zakaj ta mož je bil nekaj tednov pred volitvami pri samostojni stranki, kakor se je sam izrazil proti nekemu klerikalnemu duhovniku, s katerim se je zaradi tega srdito pričkal, in ob volitvah je bil čisto miren, sedaj pa je nekje slišal, da bodo občinske volitve razveljavljene, ker se je nepravilno njimi postopalo, je naenkrat postal pristen klerikalec in napade kar na cesti vsakega moža našega somišljenika in ga začne zmerjati in psovati. Ako temu človeku ne bo kmalu živčna bolezen odlegla, bomo ga primorani poslati v bolnico, kjer bode dobil mrzle ovitke na svoje vroče čelo. Občani.

Veliki semenj v Ljubljane 3. do 12. septembra 1921. Trgovski, industrijski in obrtni krogi Slovenije hočejo s tem semnjem stike, ki so se izza osnove naše države tako ojačili z drugimi deli naše kraljevine, kar najbolj poglobiti, nuditi čim hitrejši, čim popolnejši in čim udobnejši vpogled v produkcijo Slovenije in dati kar najboljšo priliko za sklepanje kupčij. Ali Slovenija noče samo prodajati v druge dele države, temveč tudi od njih kupovati. Zato Ljubljanski semenj ni omejen na proizvode Slovenije, ampak bodo na njem izloženi vzorci proizvodov iz cele države. Naša težnja mora biti, da se čimbolj spoznajo vsi deli države med seboj, da si prodajajo drug drugemu in kupujejo drug od drugega. Ljubljana pa je radi svoje obkrajne lege proti zapadni Evropi in radi bližine morja tudi za blago inozemskega izvora, ki ga ne izdelujemo v državi in ga treba importirati, jako ugodno sejmsko mesto. Zategadelj je, četudi je Ljubljanski semenj namenjen v prvi vrsti za blago, ki se proizvaja v naši državi, na njem dana priložnost za sklepanje kupčij tudi z inozemskim blagom, ki bodo njega vzorci izložili v posebnih zgradbah ali pa v trgovinskem oddelku semnja. Ljubljanski veliki semenj bo na prostoru, obsegajočem okroglo 25.000 m², nudil blago vsake vrste v veliki izbiri, tako posebno poljedelske stroje, poljedelsko in obrtniško orodje vsake vrste, usnje vsake vrste, čevlje in druge usnjarske izdelke, les in raznovrstne izdelke iz njega, pohištvo, hišna in kuhinjska oprava in posoda, šivalne stroje, papir, kartonažne izdelke, elektrotehnične priprave, pluge, pile in drugo železninsko blago, raznovrstno kovinsko blago, stroje za obdelovanje železa in lesa, razno galantarijsko blago, manufakturno blago, obleke, slamnike in klobuke, perilo, čipke, milo, sveče, voščila in čistila, barve in druge kemične izdelke, steklo itd. Z raznimi umetniškimi, zabavnimi in drugimi prireditvami se posestnikom semnja naredi bivanje v Ljubljani kolikor mogoče prijetno. Posetniki bodo s posetom semnja lahko združili tudi izlete v letoviščne in gorske kraje Slovenije, ki slove po svoji veliki krasoti. Vsa pojasnila daje urad „Ljubljanskega velikega semnja“ v Ljubljani. Na naročila preskrbi tudi stanovanje v hotelu ali zasebno. Sejmski znak in legitimacija, ki se dobe proti predplačilu 25 Din. pri sejmskih zastopnikih v vseh večjih mestih naše države in neposredno pri sejmskem uradu v Ljubljani, upravičujeta do prostega

vstopa v vse sejmske prostore in polovične voznine v Ljubljano in za povratek.

Topola (Srbija). Kakor v ostalih, tako isto vlada tukaj neznosna vročina. Dežja ni bilo že kaj mesecev izvzemši kakšna nevihta s točo v posameznih krajih. — V selu Rajkovac je vsled neprevidnosti delavcev izbruhnil ogenj iz mlatilniške mašine, kateri je uničil vse snopje v vrednosti 40.000 dinarjev. Trije nepoznani lopovi so napadli v noči ob 12. uri tuk. posestnika Milana Stevanovića. Roparji so zahtevali denar od nekega starčka, kateri pa se je branil, češ, nimam denarja. Roparji so nato starčka tako pretepli, da so ga morali takoj odpeljati v Topolsko bolnico. Med tem je Stevanovičev sin ustrelil čez vrata in smrtno ranil enega od teh treh lopovov. Ostala dva sta pobegnila, a tretji je ob 3. uri zjutraj pred pragom umrl. Roparji so oboroženi z avstrijskimi puškami, z revolverji in z bombami.

Politične vesti.

Ožje sodelovanje med demokrati in radikali. Najmočnejši stranki v skupščini, radikali in demokrati, hočejo še dalje čim tesneje sodelovati, da zasigurajo tako nadaljni razvoj ujedinjene kraljevine. Treba je sedaj izvesti sprejeto ustavo, izdelati in sprejeti volilni red, parlamentarno rešiti državni proračun, posvetiti skrb poljedelskemu in delavskemu stanu in urediti uradniško vprašanje. Za vse to je nujno potrebno, da složno sodelujejo stranke, katerim je res zato, da naša država napreduje. Doslej sta pri državni ureditvi države sodelovali poleg radikalcev in demokratov še jugoslovanska muslimanska organizacija in samostojna kmetska stranka.

Komunistična agitacija. Preiskava o komunističnih atentatih spravlja nove podrobnosti na dan. Vidi se, da so hoteli tudi pri nas vpeljati ruske razmere. Polastiti so se hoteli vse oblasti in potem vladati z grozo in strahom. Trn v peti jim je bila zlasti naša disciplinirana vojska, ena najboljših v Evropi. Dokler se more oblast zanesti na svojo vojsko, ne bi mogli komunisti nič opraviti. Zato so hoteli komunisti zanesti zmešnjavo med naše vojake. Pošiljali so vojakom pisma, kakor da prihajajo od njihovih rodbin. V teh pismih so opisovali v najbolj črnih barvah, kako hudo se godi rodbinam doma. Nasprotno so pa tudi v imenu vojakov domačinom pošiljali pisma in v njih opisovali, koliko morajo vojaki trpeti, kako morajo stradati in kako grdo ravna vojaške oblasti z vojaki. Z vsemi takimi lažmi so hoteli pri vojaki in pri ljudstvu na nepošten način zanetiti mržnjo proti naši državi. Zato se pozivlja vsakdo, ki prejme tako pismo, naj ga izroči policijskim ali orožniškim oblastim. Te bodo dognale, koliko je resnice v opisanem trpljenju in odkod je prišlo tisto pismo, ali je pravo ali potvorjeno.

Grki napredujejo proti Turkom. Grkom je vojna sreča mila, kakor sami poročajo. Po osem dnevnem oddihu so zopet začeli prodirati z namenom, da zasedejo Angoro, sedež sedanje turške vlade. Ob enem se hočejo polastiti Carigrada, ki bi naj postal glavno mesto Grčije, kakor je bil nekaj Bizanc prestolnica vshodnorimskega cesarstva do prihoda Turkov. Turki so v velikih stiskah. Sedaj vidijo, kaj jim je pomagala združitev z Avstrijo in Nemčijo. Umakniti se bodo morali v azijske pokrajine, odkoder so nekaj prišli v Evropo.

Iz boljševiške Rusije. Po najnovejših poročilih je imenovan znani pisatelj Maksim Gorkij za diktatorja za prehrano vse Rusije. Da ljudstvo ne pogine gladi, je v Rusiji sedaj glavno vprašanje. Temu se mora tudi ukloniti sovjetska vlada. Gorkij hoče pridobiti vso Evropo in Zedinjene države, da pomorejo bednemu ruskemu prebivalstvu. Te države so pripravljene to storiti. Seveda pa morajo Rusi sami pokazati dobro voljo s tem, da odstranijo vzroke, ki so pripravili Rusijo do propada. Neznosna pogubonosna boljševiška